

POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «**THE INSTITUTE OF
INTERNATIONAL ACADEMIC AND SCIENTIFIC
COOPERATION**»

THEOLOGICAL ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF
CARDINAL STEFAN VYSHINSKY IN WARSAW

FUNDACJA ADD

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Збірник наукових есе учасників наукового стажування

**Варшава, Республіка Польща
2021**

Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 04.05 – 15.06.2021) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава, 2021. 88 с.

Головний редактор:
ГЛАВЧЕВА Ю. М., НТУ «ХПІ», Україна

Редакційна колегія:

ЦМОЦЬ І. Г., Доктор технічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ПРЯДКО В. В., Академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор, Університет Короля Данила, Україна

GAVRYLIUK I., Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, Варшавський університет, Польща

РУДАК Т. В., Доктор права Віденського Університету, Австрія

ГРЕБЕНЮК Н. В., Кандидат економічних наук, Університет Короля Данила, Україна

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією – Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

ЗМІСТ

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ	6
Барчан Г. С.....	7
СУМЛІННО КРОКУЄМО У МАЙБУТНЄ!	7
Васильчук І. П.	9
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ	9
Висоцька Л. В.	15
ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	15
Вінарчук Н. М.,.....	19
Шоловій М.-Т. І.	19
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ТРАНСЛЯЦІЯ ВЛАСНИХ ЦІННОСТЕЙ ВИБІР ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КОЖНОГО	19
Годік К. О.....	23
ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КИЄВА.....	23
Гончарук І. П.	27
ПИТАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	27
Грицуляк Г. М.....	31
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	31
Доброштан О. О.,.....	35
Спичак Т. С.....	35
ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ХЕРСОНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ МОРСЬКОЇ АКАДЕМІЇ	35
Карабін О. Й.....	39
ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	39

Король О. М.	44
ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ НАПИСАННІ МУЗИКОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	44
Кошечко Н. В.	48
ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ.....	48
Лабецька М. Т.	51
ОСНОВНІ АСПЕКТИ СПРИЯННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ ДРУКАРСТВА	51
Никончук В. М.	55
ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА НАУКИ.....	55
Павленкова О. С.	58
УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА СТОМАТОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	58
Павлова Л. І.	62
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НАУКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ТА ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	62
Семак О. І.	66
АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ ТА ЙОГО ВИДИ	66
Уласевич Л. П.	69
ЧИ Є АКТУАЛЬНИМ ПИТАННЯ БОРОТЬБИ З ПЛАГІАТОМ НА СЬОГОДНІШНІЙ ДЕНЬ? ЧОМУ?	69
Халіман О. В.	72
УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ (З ДОСВІДУ ПЕРЕВІРКИ СТАТЕЙ ФАХОВОГО ВИДАННЯ «ЛІНГВІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ» НА ПЛАГІАТ)	72
Хачатурян К. Р.	76
АНАЛІЗ ОСНОВНИХ СТРАТЕГІЙ БОРОТЬБИ З ПРОЯВАМИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ В НАУЦІ ТА ОСВІТІ	76

Школьнікова Т. Ю.....	80
СИСТЕМА РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВІННИЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	80
Ярута А. М.	84
ПРОБЛЕМА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	84
ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА ВЕБ- СТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І В НАЯВНІЙ ФОРМІ	88

*Халіман О. В.,
д-р. філол. наук, доцент кафедри української мови,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди*

УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

(з досвіду перевірки статей фахового видання

«Лінгвістичні дослідження» на плагіат)

«Лінгвістичні дослідження» – фаховий збірник наукових праць кафедри української мови ХНПУ імені Г. С. Сковороди, що виходить з 1988 року й репрезентує широкий спектр актуальних лінгвістичних проблем: питання лексикології, граматики, текстознавства, дискурсології, лінгвопоетики, лінгвоконцептології, історії мови та ін., висвітлення яких здійснюється в річищі сучасних наукових парадигм. Крім того, видання містить рецензії на книги, хроніки наукових подій [1].

Протягом років своєї діяльності фахове видання сформувало усталені традиції, серед яких – високий рівень репрезентованих наукових розвідок, культура академічного письма, що на сучасному етапі розвитку науки пов'язано з питаннями дотримання принципів академічної доброчесності. Ці норми є складниками вимог, установлених до чинних фахових видань (Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Порядку формування переліку наукових фахових видань України» № 32 від 15.01.2018 р.), а також вимог щодо їх подальшого моніторингу (Наказ Міністерства освіти і науки України «Про організацію проведення моніторингу видань, включених до Переліку наукових фахових видань України» від № 1040 11.08.2020 р.).

Принципи академічної доброчесності, що входять серед інших вимог до політики видання, ґрунтуються на положеннях ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017 р.) та Кодексу академічної доброчесності ХНПУ імені Г. С. Сковороди [2]. Подані до збірника «Лінгвістичні

дослідження» статті проходять двостороннє сліпе рецензування, а також перевірку на плагіат, що здійснює відповідальний за це відділ інституту інформатизації освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди за допомогою програми Unicheck.

Досвід перевірки продемонстрував як переваги такого підходу, так і виявив недоліки в роботі програмного забезпечення.

Серед переваг варто назвати передусім те, що в процесі антиплагіат-аналізу було виявлено випадки академічної недоброчесності, що пов'язано з такими аспектами. По-перше, ідеться про некоректне цитування, що передусім властиве працям молодих науковців, які лише формують власне розуміння академічної доброчесності й подекуди несвідомо допускають помилки в оформленні результатів наукової діяльності. Такі ситуації стають підставою й основою для навчання аспірантів кафедри принципам культури академічного письма, адже впровадження принципів академічної доброчесності полягає не лише в контролі й покаранні, а й у навчанні основ їх дотримання. По-друге, серед таких спостерігаємо вияви самоплагіату (наприклад, спроба публікації фрагментів уже захищеної дисертаційної роботи).

Однак у процесі перевірки на плагіат було виявлено й деякі недоліки роботи програми, що в результаті демонструє некоректний відсоток виявленої в роботі унікальності:

1) некоректне виявлення цитат. Спостерігаємо випадки, коли програма не кваліфікує наведені в статті цитати, що супроводжуються відповідним внутрішньо текстовим посиланням, як такі. В окремих роботах в процесі перевірки не виявлено цитат (у звіті – 0 цитат), що не відповідає дійсності. Наголосимо, що відповідні цитати збігаються з джерелом-оригіналом і коректно оформлені з використанням лапок;

2) некоректна кваліфікація ілюстративний матеріалу. Специфікою лінгвістичних розвідок є використання в наукових роботах своєрідного матеріалу дослідження – цитат з художніх, публіцистичних, епістолярних та ін. джерел. Під

час їх репрезентації можливе використання кількох варіантів указівки на джерело:

а) крім зазначення автора, здійснювати внутрішньо текстове посилання (наприклад, (Т. Шевченко) (Шевченко, 1985: 263) (прим. оформлення цитування в збірнику «Лінгвістичні дослідження» здійснюємо за стилем АРА). Наголосимо, що в ілюстративний матеріал у лінгвістичних роботах наводять без лапок; б) зазначати автора (Т. Шевченко). У такому разі зазвичай після першої використаної цитати в примірках указують, за яким джерелом цитують відповідного письменника; в) не зазначати автора й не здійснювати внутрішньо текстове посилання. Це стосується передусім праць, здійснених на матеріалі одного, наприклад, художнього твору, що вказується на початку статті в описі ілюстративного матеріалу. Як було помічено в процесі перевірки, програма кваліфікує окремі фрагменти ілюстративного матеріалу (не всі) як текстові збіги з указівкою на сайти, на яких розміщені, наприклад, художні твори. Наголосимо, що таку оцінку аналізованого тексту спостерігаємо незалежно від наведених вище способів оформлення ілюстративного матеріалу;

3) вияв некоректних збігів. Подекуди звіт з перевірки містить указівки на збіг з окремими сайтами, однак відзначається тотожністю лише ключових слів наведених фрагментів (наприклад, у статті з комунікативної лінгвістики відзначено збіг з ненауковою статтею в періодичному виданні, що містить слова «комунікація», «спілкуватися», «мовлення» та ін. й жодним чином не стосується аналізованої наукової розвідки);

4) невиявлення збігів (самоплагіату). Ідеться про спробу автора подати для повторного друку матеріали дослідження, що було засвідчено рецензентом у процесі аналізу статті, однак не зафіксовано в звіті автоматизованої перевірки антиплагіатною програмою;

5) кваліфікація фрагментів списку літератури як текстових збігів.

Наведені приклади ще раз засвідчують, що перевірка на плагіат має здійснюватися не лише автоматизовано за допомогою програмного забезпечення,

а й кваліфікованим фахівцем відповідного профілю. Редколегія фахового збірника «Лінгвістичні дослідження» розробила алгоритм для обробки звіту, що його надає програма Unichек, і бланк для фіксації результатів такого аналізу, який зберігається в архіві редколегії видання разом зі звітами.

Як бачимо, потребує більш чітких процедур і критеріїв автоматизована перевірка на плагіат. Тому етапи наукової роботи, що передбачають обов'язкове подання звіту з перевірки її на плагіат потребують уточнення, зокрема й у відповідній законодавчій базі.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лінгвістичні дослідження.
URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/lingvistics/index>.
2. Кодекс академічної доброчесності.
URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Kodeks_akadem_dobrochesnosti.pdf.